

Penningtvätt

Bankernas roll och process för att upptäcka och förhindra penningtvätt

Ida Tuominen

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	
Författare:	Ida Tuominen
Arbetets namn:	Bankernas roll och process för att upptäcka och förhindra penningtvätt
Handledare (Arcada):	Linda Puukko
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Jag valde att undersöka bankernas roll och process i förhindrandet av penningtvätt för att penningtvätt är ett stort problem i samhället och bankerna har en stor roll i det på grund av att penningtvätt sker via finansinstitut. Förhindrandet av penningtvätt är alltid aktuellt och är ett växande problem i samhället. Kampen mot penningtvätt är en stor sak också i kampen mot många andra brott, eftersom intäkterna från brott vanligtvis används för att finansiera nya brott.</p> <p>Examensarbetet handlar alltså om vad bankernas roll och process är i förhindrandet av penningtvätt. Syftet med examensarbetet var att ta reda på bankens roll i förhindrandet av penningtvätt och berätta om bankernas process i förhindrandet och upptäckandet av penningtvätt. Forskningsfrågorna är: Vad är bankernas roll i förhindrande av penningtvätt?" och "Hurdana processer har bankerna i förhindrandet och upptäckandet av penningtvätt?". Jag valde att göra en kvantitativ undersökning och använda mig av semi-strukturerade frågor, för att jag tyckte att det passade bäst för det här arbetet och fick mest utav intervjuerna med hjälp av semistrukturerade frågor. För att få pålitligt och tillräckligt med information om saken så ville jag intervjua personer som jobbar med förhindrandet av penningtvätt. Jag Intervjuade allt som allt tre personer: En person arbetade inom crime prevention enheten, den andra arbetade med riskhantering på banken och till sist valde jag att intervjua en person som är en försäljningschef förmögenhetsförvaltning, för att få veta hur förhindrandet av penningtvätt syns i hans arbete. Alla intervjuer bandades in för att säkerhetsställa att all information fås upp och för att intervjuerna skulle transkriberas. Efter intervjuerna och transkriberingen började jag med att leta olika teman som stiger uppreparande fram. Följande teman steg upp: Stark kundkännedom, olika övervakningssystem samt personalens skolning. Bankerna måste känna sina kunder. Bankerna har många olika övervakningssystem samt databaser som de använder. Övervakningssystemen övervakar kundernas konton och ger anmälningar ifall något avvikande sker på kundernas konton. Personalens skolning är också viktig och därför har bankerna har med jämna mellanrum skolningar gällande förhindrandet av penningtvätt och alla personer som arbetar på banker måste minst en gång i året ha ett större "skolningspaket" gällande saken.</p>	
Nyckelord:	Förhindrandet av penningtvätt, penningtvätt, brott, banker
Sidantal:	39
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Företagsekonomi
Identification number:	
Author:	Ida Tuominen
Title:	Banks roles and processes in detecting and preventing money laundering
Supervisor (Arcada):	Linda Puukko
Commissioned by:	
<p>Abstract: This thesis focuses on the roles and processes of banks in preventing money laundering. The purpose of this thesis is to investigate the bank's role in preventing money laundering and to clarify the bank's process in preventing and detecting money laundering. The research questions were: "What is the bank's role in money laundering prevention?" and "What processes do banks have in preventing and detecting money laundering?". I chose to do a quantitative survey and use semi-structured questions, since I thought it was the best option for this work. To get enough reliable information on this matter, I wanted to interview people who work with the prevention of money laundering in banks. All in all, I interviewed three people: one who worked in the crime prevention unit; one who worked with risk management; and one who is a wealth management sales manager, to find out how the prevention of money laundering is seen in their work. All interviews were recorded and tied in to ensure that all information was obtained and that they could be later transcribed. After the interviews and transcription, I started by looking at various themes that are emerging repeatedly. The following themes that came up: Strong customer knowledge, various monitoring systems and staff training. The banks must know their customers, so the banks use various monitoring systems and databases. The surveillance systems monitor the customer's accounts and give notifications if any suspicious activity is detected on the account. The staff training is also important and therefore the banks have regular training on the prevention of money laundering and everyone working at banks must have a "training package" once a year.</p>	
Keywords:	prevention money laundering, money laundering, crime, banks
Number of pages:	39
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Företagsekonomi
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Ida Tuominen
Työn nimi:	Pankkien roolit ja prosessit rahanpesun havaitsemisessa ja ehkäisemisessä
Työn ohjaaja (Arcada):	Linda Puukko
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Päätin tutkia pankkien roolia ja prosessia rahanpesun estämisessä, koska rahanpesu on suuri ongelma yhteiskunnassa ja pankeilla on siinä merkittävä rooli, sillä rahanpesu tapahtuu rahoituslaitosten kautta. Rahanpesun estäminen on aina ajankohtaista ja se on kasvava ongelma yhteiskunnassa. Rahanpesun torjunta on merkittävää myös muiden rikosten torjunnassa, sillä rikoksesta saadut varat voidaan käyttää uusien rikosten rahoittamiseen.</p> <p>Opinnäytetyöni koskee siis pankkien roolia ja prosessia rahanpesun estämisessä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää pankin roolia rahanpesun estämisessä ja selittää pankkien rahanpesun estämisen ja löytämisen prosessia. Tutkimuskysymykset olivat: ”Mikä on pankkien rooli rahanpesun estämisessä?” ja ”Mitä prosesseja pankeilla on rahanpesun estämiseksi ja havaitsemiseksi?”. Päätin tehdä kvantitatiivisen tutkimuksen ja käyttää osittain jäseneltyjä kysymyksiä, sillä mielestäni se sopi parhaiten tähän tutkimukseen. Saadakseni luotettavaa ja riittävän kattavaa tietoa asiasta, halusin haastatella ihmisiä, jotka työskentelevät rahanpesun estämisen parissa. Kaiken kaikkiaan haastatelin kolmea ihmistä; yksi henkilö työskenteli rikoksantorjuntayksikössä, toinen työskenteli pankin riskienhallintatiimissä ja viimeiseksi päätin haastatella varainhoidon myyntipäällikköä saadakseni tietää, kuinka rahanpesun estäminen näkyy hänen työssään. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, jotta pystyin varmistamaan kaiken tiedon saatavan ylös, sillä haastattelut oli kirjoitettava puhtaaksi. Haastattelujen ja puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen aloitin tutkimalla erilaisia teemoja, jotka toistuvat. Asiat, jotka nousivat esiin, olivat asiakastuntemus, erilaiset valvontajärjestelmät ja henkilöiden koulutus. Vahva asiakastuntemus on tärkeä asia jo siinä vaiheessa, kun henkilö haluaa liittyä pankin asiakkaaksi. Pankeilla on apuna monia erilaisia valvontajärjestelmiä ja tietokantoja. Valvontajärjestelmät valvovat asiakkaiden tilejä ja antavat hälytyksen, mikäli asiakkaan tilillä havaitaan jotakin poikkeavaa. Henkilöstön koulutus on myös tärkeää ja pankeilla on säännöllisesti koulutuksia rahanpesun ehkäisemiseksi. Kaikilla pankeissa työskentelevillä henkilöillä on laajempi "koulutuspaketti" asiaan liittyen kerran vuodessa.</p>	
Avainsanat:	Rahanpesun ehkäiseminen, rahanpesu, rikos, pankit
Sivumäärä:	39
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	Inledning	7
1.1	Relevans	7
1.2	Problemformulering	8
1.3	Syfte och forskningsfrågor	8
1.4	Begränsningar	9
1.5	Arbetets struktur	9
1.6	Förväntat resultat	9
2	TEORI	10
2.1	Vad är penningtvätt?	10
2.2	Penningtvättens tre olika faser	10
2.3	Penningtvättens påverkande i samhället	12
2.4	Penningtvättens brottsformer	12
2.5	Nya penningtvättslagen	14
2.6	Penningtvättsdirektiven	15
2.6.1	<i>De tre första penningtvättsdirektiven</i>	15
2.6.2	<i>Fjärde penningtvättsdirektivet</i>	17
2.6.3	<i>Femte penningtvättsdirektivet</i>	18
2.7	Penningtvättens förhindrande från bankernas perspektiv och hur bankerna upptäcker penningtvätt	18
2.7.1	<i>Skyldigheter som bankerna har i anslutning till kundkontroll och kundkännedom</i>	19
2.7.1	<i>Nordea</i>	21
2.8	Organisationer och andra deltagare som bekämpar mot penningtvätt	22
2.8.1	<i>Financial Action Task Force (FATF)</i>	23
2.8.2	<i>Finansinspektionen</i>	23
2.8.3	<i>Centralen för utredning av penningtvätt</i>	24
3	Metodik	25
3.1.1	<i>Ostrukturerad intervju</i>	25
3.1.2	<i>Semistrukturerad intervju</i>	26
3.1.3	<i>Strukturerad intervju</i>	26
3.2	Tillförlitlighet – Reliabilitet och validitet	26
3.3	Tillvägagångssätt	27
4	Resultat	28
4.1	Kundkännedom	28
4.2	Övervakningssystem	30

4.3	Skolningar inom förhindrandet av penningtvätt.....	32
5	Diskussion	33
5.1	Sammanfattning	35
Källor		36

1 INLEDNING

Penningtvätt är ett av de äldsta brotten i världen. Historikern Sterling Seagrave har skrivit att för mer än 2 000 år sedan tvättade rika kinesiska handlare sina vinster eftersom de regionala regeringarna förbjöd många former av kommersiell handel. Förutom detta kom en betydande del av köpmännens inkomst från svart marknadsföring, utpressning och bestickning. (LawTeacher 2018)

Enligt legenden härstamma termen penningtvätt kring 1920-talet under förbudsperioden i USA. De organiserade brottslingarna i USA engagerade sig starkt i den lönsamma alkoholsmugglingsindustrin och för att legalisera sina vinster började de kombinera sina vinster med vinsten från lagstiftningsföretag. Enligt Robinson användes termen först 1973 i relation till Watergate-skandalen. Han säger att det här fallet beskriver penningtvätt perfekt. (LawTeacher 2018)

1.1 Relevans

Penningtvätt är ett stort problem i samhället och det är en sak som alltid är relevant. Ifall man inte inom det finansiella systemet försöker förhindra penningtvätt kan det orsaka negativa ekonomiska konsekvenser och göra finansmarknaden ostabil. Penningtvätt kan till exempel orsaka störningar i internationella kapitalflöden, minska investeringars värde och sänka den ekonomiska tillväxten. Det kan också orsaka problem med förtroende och det kan ge ett dåligt rykte ifall man blir misstänkt för penningtvätt. (Finlex 2016)

Kampen mot penningtvätt är en stor sak också i kampen mot många andra brott, eftersom intäkterna från brott vanligtvis används för att finansiera nya brott. Ifall man får taget bort intäkterna från brott och lyckas med att förhindra penningtvätt är det de mest effektiva sättet att förhindra nya brott. (Poliisi 2019)

I Finland har vi lagen om förhindrande av penningtvätt och finansiering, dvs. penningtvättslagen 444/2017 där det finns bestämmelser om hur man kan bekämpa penningtvätt. Centralkriminalpolisens central för utredning av penningtvätt är en myndighet

som ansvarar för bekämpningen mot penningtvätt. De använder lagen om centralen för utredning av penningtvätt (335/2017). Som sagt så har bankerna en stor roll i bekämpande av penningtvätt, eftersom de kan upptäcka penningtvätt eller kan utnyttjas vid penningtvätt. De är alltså rapporteringsskyldiga, vilket betyder att ifall de misstänker att någon tvättar pengar måste de rapportera saken vidare. (Poliisi 2019)

Danske bank är för tillfället misstänkt för penningtvätt mellan år 2007–2015 och är misstänkt för att ha tvättat upp till 200 miljarder euro under de här åren. (Satakunnankansa 2018)

1.2 Problemformulering

Penningtvätt är ett allvarligt ekonomiskt brott. Bankerna och andra finansinstitutioner som till exempel försäkringsbolag har en stor roll i upptäckandet av penningbrott, eftersom penningtvätt sker via finansinstitutioner.

Nya lagen om förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism steg i kraft i juli år 2017. Målet med denna lag är att förhindra och försöka främja upptäckandet av sådana aktiviteter och att öka spårningen av intäkterna från brott. (Simola 2018)

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med det här examensarbetet är att ta reda på bankens roll i förhindrandet av penningtvätt och berätta om bankernas process i förhindrandet och upptäckandet av penningtvätt. Jag kommer att berätta om lagar, regleringar och direktiv inom förhindrandet av penningtvätt.

Forskningsfrågorna i examensarbetet kommer att vara följande: ” Vad är bankernas roll i förhindrande av penningtvätt?” och ”Hurdana processer har bankerna i förhindrandet och upptäckandet av penningtvätt?”.

1.4 Begränsningar

Jag kommer att begränsa mitt examensarbete om penningtvätt i att berätta om bankernas roll och process i att upptäcka och förhindra penningtvätt i Finland och om lagarna och regleringar i Finland.

1.5 Arbetets struktur

Jag kommer först att gå mera in på vad penningtvätt är och penningtvättslagen och de olika direktiven som finns. Jag kommer också att berätta om bland annat FATF (Financial Action Task Force) som har en viktig roll i bekämpningen emot penningtvätt. EU:s penningtvättsdirektiv baserar sig på FATF:s rekommendationer.

Jag berättar också om penningtvättens tre olika steg. Jag tar också upp vilka olika brottsformer penningtvätt har. Efter det kommer jag att gå in på bankernas skyldigheter i att förhindra och upptäcka penningtvätt. Till sist berättar jag om olika organisationer som samarbetar med bankerna i kampen mot penningtvätt.

1.6 Förväntat resultat

Förväntade resultatet är att lära mig om bankernas roll och processer och att undersöka hurdana de är och hur de fungerar i upptäckande av penningtvätt och att berätta om olika lagar och regleringar som bankerna har gällande penningtvätt.

Lagarna gällande penningtvätt har ändrat under de sista åren och jag vill också forska hur dessa förändringar har förändrat bankernas sätt i att bekämpa emot penningtvätt och hurdana utmaningar dessa förändringar har orsakat för banksektorn.

2 TEORI

I det här kapitlet kommer jag att berätta om penningtvätt och penningtvättens brottsformer. Jag kommer att gå igenom nya penningtvättslagen och de fem olika penningtvättsdirektiven. Efter det berättar jag om bankernas roll och process i förhindrandet av penningtvätten och till sist går jag ännu in på de olika organisationerna som också bekämpar emot penningtvätt tillsammans med bankerna.

2.1 Vad är penningtvätt?

Vinster från brottslig verksamhet är svåra att använda utan att myndigheterna märker det. Därför tvättar brottslingarna sina pengar via finansinstitut såsom banker, så att de kan sedan använda pengarna. De tvättar pengarna också för att ingen skall kunna spåra pengarnas olagliga ursprung. Kriminell verksamhet och penningtvätt är internationella företeelser. (Svenska bankföreningen)

Penningtvätt betyder alltså att någon som får pengar från något olagligt ursprung såsom till exempel från narkotikahandel, brottslig verksamhet, som narkotikabrott, trafficking, människosmuggling, skattebrott, rån, bedrägerier, illegal vapenhandel, mutbrott, handel med övergreppsbilder osv. tvättar pengar så att man inte kan spåra pengarnas riktiga ursprung eller pengarnas ägare. Pengarna sätts in via lagliga betalningssystem (till exempel banker) för att få pengarna "lagliga" och så att man därefter kan använda pengarna utan att myndigheterna märker. Det finns olika sätt att tvätta pengar, de kan vara mera eller mindre komplicerade. Fastän det finns flera olika sätt att tvätta pengar, brukar man dela in penningtvättsprocessen i tre olika faser. (Stadsrådet och ministerierna och svenska bankföreningen)

2.2 Penningtvättens tre olika faser

Det finns flera olika sätt att tvätta pengar, men man brukar dela in penningtvättsprocessen i tre olika faser: placering, skiktning och integrering.

Placering

I första fasen som kallas till placeringsfasen försöker man få kontanta pengar in i lagliga finansiella system såsom banker. I det här skedet är det den största risken för dem att bli fast, men ifall de lyckas att få pengarna in i bankerna så är det efter det jättesvårt att spåra pengarna. Till exempel i narkotikahandel är det jättepopulärt att använda kontanta pengar eftersom det är så svårt att spåra varken köparen eller säljaren ifall de använder kontant. Det är ändå svårt att för dem att ha stora summor av kontanta pengar för att det kan öka risken att bli fast och därför vill de föra pengarna in till banker så snabbt som möjligt att de får pengarna i ”skydd”. För att de ska få stora summor kontanta pengar till banken utan att bankens personal börjar misstänka, så delas pengarna ofta upp med flera människor så att alla för små summor per gång och till flera olika ställen, för att de kan minska risken för dem att bli fast. I det här skedet kan människor också använda sig av en företagskuliss, då tvättar man svarta pengarna i företaget så att de ser ut som företagets inkomst. (Poliisi: rahanpesurikokset oikeuskäytännössä)

Skiktning

Målet med det här skedet är att man inte mera kan spåra eller kombinera pengarna och pengarnas olagliga ursprung med varandra. Desto flera olika organisationer och stater pengarna cirkulerar igenom, desto mindre blir risken för att bli fast. Samtidigt blir det svårare att spåra förbrottet och att kombinera tvättade pengarna med varandra. Det som tvättar pengarna använder ofta finansinstitut i länder som skyddar banksäkerhet eller så flyttar pengarna över till ett sådant ställe var en persons informationer skyddas i lagen, för att det är ett effektivt sätt för dem för att de minskar risken att bli fast. (Poliisi: rahanpesurikokset oikeuskäytännössä)

Integrering

När pengar inte längre kan spåras tillbaka till sin ursprungliga källa så kan man använda pengarna som ”lagliga” pengar. I det här skedet av penningtvätten överförs tillgångar vanligtvis till tredje parter, men så att gärningsmannen behåller kontrollen över pengarna. Brottslingens nära vänner och/eller familjemedlemmars rikedom växer oftast på ett oförklarligt sätt, men i det här skedet är det svårt att börja spåra kriminaliteten och pengarnas ursprung eller få bevis på det här. (Poliisi: rahanpesurikokset oikeuskäytännössä)

2.3 Penningtvättens påverkande i samhället

Europeiska unionens grundläggande principer är att människor, varor och tjänster samt kapital har en fri rörlighet inom Europeiska unionen. Det här är en bra sak då det används rätt, eftersom det underlättar olika aktiviteter inom länderna som är medlemmar i EU. Det här kan ändå leda till problem ifall man använder det fel, eftersom fri rörlighet gör det lätt för människor att tvätta pengar och dölja brott. (Europeiska unionen: EU:s mål och värderingar)

Penningtvätt kan påverka den legitima ekonomin, säkerheten i världen och samhällets funktionssätt. Penningtvätt kan också orsaka problem i pålitligheten (till exempel ifall en bank blir misstänkt för penningtvätt), vilket leder till stora problem för banken för att det är en sak som är svår att få korrigerat. I det värsta fallet kan penningtvätt också ta form av korruption, som är ett hot mot det överstatliga finansiella systemet och i hela samhällets funktion.

2.4 Penningtvättens brottsformer

Penningtvätt räknas till ett allvarligt ekonomiskt brott eftersom det kan förorsaka stora problem i samhället.

19.12.1889/39

Strafflag

I strafflagen och i kapitel 32 och i § 6 sägs följande:

Penningtvätt

En person som:

1) tar emot, använder, omvandlar, överlåter, överför, förmedlar eller innehar egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning, och gör det för att bereda sig eller någon annan nytta, för att dölja eller maskera vinningens eller egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet, eller

2) i fråga om egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning, döljer eller maskerar egendomens eller vinningens rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller bistår någon annan vid sådant döljande eller sådan maskering.

En person ska dömas för penningtvätt till böter eller fängelse till högst två år. (Finlex: Strafflag, om häleri- och penningtvätts brott)

Det står också i lagen att försök av penningtvätt är straffbart.

Strafflag, om häleri- och penningtvättsbrott, kap 32 § 7

Grov penningtvätt

Till grov penningtvätt kategoriseras penningbrott som har varit synnerligen värdefull eller ifall detta brott begås särskilt planmässigt. Då ska personen dömas till fängelse i minst 4 månader och till och högst upp till sex år. (Finlex: Strafflag)

Strafflag, om häleri- och penningtvättsbrott, kap 32 § 9

Penningtvätt av oaktsamhet

En person som av grov oaktsamhet vidtar åtgärder som avses i 6 § ska dömas till böter eller fängelse i högst två år. (Finlex: Strafflag)

Strafflag, om häleri- och penningtvättsbrott, kap 32 § 10

Penningtvättsförseelse

Om penningtvätt eller penningtvätt av oaktsamhet, med beaktande av egendomens värde eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet är ringa, skall gärningsmannen för penningtvättsförseelse dömas till böter. (Finlex: Strafflag)

Strafflag, om häleri- och penningtvättsbrott, kap 32 § 11

Begränsningsbestämmelser

För brott som avses i detta kapitel döms inte en person som har medverkat till det brott genom vilket egendomen har frånhänts någon eller vinningen erhållits (förbrott). Personen kan dock dömas för ett brott som avses i 7 §, om penningtvättsbrottet, med beaktande av hur fortgående och planmässiga de olika gärningarna är, utgör den väsentligaste och mest klandervärda delen av brotten i fråga.

Det här kapitlet tillämpas inte på den som har gemensamt hushåll med gärningsmannen och som endast använder eller förbrukar egendom som gärningsmannen har anskaffat för det gemensamma hushållets normala behov. (Finlex: Strafflag)

2.5 Nya penningtvättslagen

Nya lagen om förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism steg i kraft i juli år 2017.

Nyckelprincipen med den nya penningtvättslagen är riskbaserad, med det menar man att alla aktörer som denna lag gäller är skyldiga att bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism relaterade till deras verksamhet. En annan viktig princip med den nya penningtvättslagen är att regionförvaltningen i södra Finland kommer att börja hålla upp ett register från och med 1.7.2019 för att övervaka alla som har anmälningsskyldighet som inte ännu själv har licens eller sådana som inte ännu är skyldiga att registrera sig i ett annat register som upprätthålls av det regionala regeringsverket. Sådana är till exempel bokförare och skatterådgivningen. (Aluehallintavirasto 2017)

Syftet med nya lagen är att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism och att främja spårandet och detekteringen av penningtvätt och finansiering av terrorism. Lagen hämta med sig skyldigheter åt finansinstitut och också åt finansiella tillsynsmyndigheter, kreditinstitut och betalningsinstitut, men också till exempel åt försäkringsförmedlare, fastighetsmäklare och revisorer. De gäller också försäljare eller förmedlare (till exempel bilförsäljare), som tar emot över 10 000 euros kontanta summor. Förut var den här summan 15 000 euro. De har alla anmälningsskyldighet, vilket betyder att de måste göra en anmälning till centralen för utredning av penningtvätt ifall de misstänker att någon endera tvättar pengar eller finansierar terrorism. Alla dessa måste också följa penningtvättslagens regler. Alla som har anmälningsskyldighet måste också ha ett eget angivelsesystem, så att alla anställda kan via systemet anmäla tvivelaktiga transaktioner. (Lexia 2018)

Penningtvättslagens huvudsyften är att finansinstitut mm. måste känna sina kunder och göra en uppskattning av risker. De som har anmälningsskyldighet, måste känna till deras kunder och kundernas business, på det viset att de kan detektera exceptionell affärsverksamhet i kundernas kontoaktiviteter. De som har anmälningsskyldighet får inte överföra en kundrelation ifall de inte kan om den inte kan vidta de åtgärder som krävs enligt penningtvättslagen för att identifiera kunden. (Lexia 2018)

Det att finansinstitut och andra som denna lag gäller måste känna sina kunder och be identifiering baserar sig på anmälningsskyldighetens egen riskbedömning. Riskbedömningen är en viktig sak för att förhindra penningtvätt. Riskfaktorer som är förknippade med kunder, länder eller geografiska områden, produkter, tjänster, transaktioner eller distributionskanaler måste beaktas vid riskbedömningen. Anmälaren måste också ha tillräckliga policyer, rutiner och kontroller för att säkerställa effektiv hantering och mildring av identifierade risker. (Lexia 2018)

De som penningtvättslagen berör måste också se till att alla anställda får tillräckligt bra skolning gällande penningtvättslagen och reglerna som ges i den. Alla skall också ha sin egen anställda/person som har ansvar för att dessa lagar och regler följs av alla anställda. (Lexia 2018)

Administrativa sanktioner blir strängare. Vilket betyder att tillsynsmyndigheten kan ge böter, en allmän varning eller påföljd för överträdelse åt de som bryter mot deras skyldigheter inom penningtvättslagen.

2.6 Penningtvättsdirektiven

Europeiska unionen började bekämpningen mot penningtvätt i början av 1990 talet och europaparlamentet samt Europeiska unionen gjorde direktiv för att bekämpa mot penningtvätten. Det är europaparlamentet och Europeiska unionens råd som gör direktiven. Det finns allt som allt fem penningtvättsdirektiv hittills varav den första antog år 1991. (Statens offentliga utredningar 2016)

2.6.1 De tre första penningtvättsdirektiven

Som sagt togs det första penningtvättsdirektivet i bruk år 1991. Första penningtvättsdirektivet innehöll skyldigheten att identifiera kunder men sist och slutligen innehöll den relativt lite bestämmelser om detaljer i identifieringen av kunderna. Syftet med det första penningtvättsdirektivet var att samordna insatserna för att förhindra friheten för

kapitalrörelser och att tillhandahålla finansiella tjänster som utnyttjades för penningtvätt. Finland tog penningtvättsdirektivet i bruk år 1994. Första penningtvättsdirektivet utsträckte sig i kredit- och finansinstitut, förutom skadeförsäkringar. Det här direktivet gällde främst narkotikabrottslighet, vilket betyder att det här direktivet blir bristfälligt. (Statens offentliga utredningar: 2016 s.74–76)

Andra penningtvättsdirektivet som antogs år 2001, omfattade också till exempel advokater, skatterådgivare och fastighetsmäklare. I andra penningtvättsdirektivet koncentrerade man sig också på andra brott än bara narkotikabrott. (Statens offentliga utredningar: 2016 s.74–76)

Det tredje penningtvättsdirektivet antogs år 2005, vilket de har utvecklats mycket mera än första och andra penningtvättsdirektivet. Tredje penningtvättsdirektivet togs i kraft på grund av att risken ökade gällande penningtvätt samt finansiering av terrorism. I det tredje direktivet anses penningtvätt vara handlingar där egendomen förvandlas eller överförs från brottsliga handlingar eller från medverkan till brottsliga handlingar. Penningtvätt i det tredje direktivet definieras på följande sätt: ”Någon försöker dölja eller hemlighålla egendomens lagliga ursprung eller ifall någon hjälper en annan som är delaktig i sådan verksamhet.” (Finlex: propositionens huvudsakliga innehåll s. 12–15)

Tredje penningtvättsdirektivet hämtar med sig att direktivet också berör kasinon, på notariater och oberoende jurister samt köp och försäljning av fastigheter eller företag, förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra liknande tillgångar. Det här direktivet gäller också förvaltning eller öppnande av bank-, spar- eller värdepapperskonton, organisering av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag eller bildande, drivande eller ledande av stiftelser eller bolag osv. (Finlex: propositionens huvudsakliga innehåll 2008 s. 13–15)

Rapporteringskyldiga som omfattas av direktivet är tillhandahållare av företag och alla som säljer eller/och förmedlar varor ifall betalningen sker kontant till minst 15 000 euro eller betalningar som går upp till minst 15 000 euro, exempel på sådana är till exempel bilförsäljare.

Eftersom identifiering av kunderna är i nyckelposition i kampen mot penningtvätt, tillagdes det mera detaljerade bestämmelser samt kundkontroll och kundidentifiering i det tredje penningtvättsdirektivet. Med kundkontroll menar man att tröskeln ska vara lägre för att kräva kundkontroll också vid små och enstaka transaktioner. (Finlex: propositionens huvudsakliga innehåll 2008 s. 13–15)

2.6.2 Fjärde penningtvättsdirektivet

Fjärde penningtvättsdirektivet antogs år 2015. Det här direktivet gäller mera verksamhetsutövare än de tidigare direktiven. Nu gäller penningtvättsdirektivet alla speltjänster utom sådana ställen där det är svårt att tvätta pengar eller där det är låg risk för det. Nu har beloppet för kontant säljning eller betalningar också sjunkit från 15 000 euro (var det var i tredje penningtvättsdirektivet) till 10 000 euro. (Statens offentliga utredningar 2016)

I fjärde penningtvättsdirektivet fastläggs det att man ska koncentrera sig på en riskbaserad metod vilket har använts tidigare men nu tillagades det i direktivet. Man kan urskilja tre olika huvudområden i direktivet. Det första gäller europeiska riskbedömningar, som ska genomföras åtminstone vart annat år. De ska ge en lägesbild på övernationell nivå och resultatet måste vara tillgängligt för medlemsstaterna och verksamhetsutövarna. Det andra huvudområdet är att medlemsstaterna har en skyldighet att kartlägga, förstå och minska nationella risker för penningtvätt. De måste regelbundet genomföra riskbedömningar som innehåller flera olika obligatoriska moment. Resultaten ska vara tillgängliga för verksamhetsutövarna, och efter förfrågan också andra medlemsstater, kommissionen och de tre europeiska tillsynsmyndigheterna som är European Banking Authority (EBA), The European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) och European Securities and Markets Authority (ESMA). Det tredje huvudområdet är att verksamhetsutövarna måste genomföra egna riskbedömningar som ska dokumenteras och hållas uppdaterade, deras kartläggningar är ett centralt element i den riskbaserade metoden.

Kommissionen ska ha en "svart lista" över sådana länder som är på höga riskområden när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism och här ska det också använda riskbetonad metod. (Statens offentliga utredningar 2016)

I fjärde penningtvättsdirektivet betonas också kundkännedomens viktighet. Kundkontrollens krav har också gjorts strängare, nu ska också personer med inhemska viktiga offentliga funktioner och sådana som arbetar för internationella organisationer. (Statens offentliga utredningar 2016)

2.6.3 Femte penningtvättsdirektivet

Femte penningtvättsdirektivet steg i kraft år 2018. Det femte penningtvättsdirektivet ger finansunderrättelseenheter i EU en större befogenhet och ökar deras förmåga att till exempel identifiera vem som äger ett företag eller en fond med hjälp av register över verkligt huvudmannaskap. Det förbättrar myndigheternas effektivitet genom att det gör det lättare för myndigheter att samarbeta och kampa mot ekonomiska brott. Dessutom underlättar det medborgarnas affärer. (Europeiska kommissionen och valtiovirasto 2018)

Det femte penningtvättsdirektivet begränsar andningen av förbetalda kort och förbättrat skyddsmekanismerna i samband med finansiella transaktioner till och från högriskländer utanför Europeiska unionen. Det ger också finansunderrättelseenheter en bättre tillgång till information, till exempel genom centraliserade register över bankkonton. Det säkrar att alla medlemsstater har nationella bank-och betalcontoregister eller centrala datasökssystem. Eftersom virtuella valutor har börjats använda mera, förebygger de risker som hänger samman med användningen av dem. Det viktigaste är alltså att finansinstitut känner sina kunder. (Europeiska kommissionen 2018)

2.7 Penningtvättens förhindrande från bankernas perspektiv och hur bankerna upptäcker penningtvätt

Det har reglerats i penningtvättslagen vad bankerna måste göra för att de ska kunna förhindra att banker utnyttjas av penningtvätt. Penningtvättslagen grundar sig på EU:s pen-

ningtvättsdirektiv och på FATF:s rekommendationer, vilket jag berättar mera om senare i arbetet.

Alla banker som är på EU:s område har en plikt att förhindra penningtvätt. De har en plikt att känna sina kunder och det är det viktigaste i förhindrandet av penningtvätt, bankerna måste känna sina kunder och veta vad gör med sina konton. Bankerna har frågor som de måste ställa till sina nya kunder och sätta in det i deras kundregister. (Collector Bank)

Enligt Collector bankens nätsida har de följande frågor som de ställer till sina kunder:

- Är du eller någon av dina familjemedlemmar politiskt inflytelserik person?
- Vad är dina pengars ursprung som kommer till ditt bankkonto?
- Hur ofta kommer du att sätta pengar in på ditt bankkonto?

På finansinspektionens nätsida delar de upp penningtvättens förhindrande i följande delar:

1. Skyldigheter som bankerna har i anslutning till kundkontroll och kundkännedom

Bankerna måste alltid identifiera kunderna och kontrollera kundens identitet: Man måste alltid kunna identifiera vem man är. Ifall det är frågan om företag, behöver bankerna identifiering av verkliga förmånstagare, om ägarandelen är mera än 25 %. De behöver uppgifter om kundernas verksamhet, arten av verksamheten och också en omfattning av deras affärsverksamhet och grunder för vad eller till vad en tjänst eller produkt används. De har ansvar att dokumentera uppgifter gällande kundidentifiering och kundkontroll. Ifall bankernas anställda ser tvivelaktiga transaktioner, har de både utredningsskyldighet och anmälningskyldighet. Bankerna har också anställda och olika dataprogram som övervakar transaktioner och de utvecklar och utnyttjar metoder för riskhantering hela tiden. (Finanssivalvonta: kundkännedom och kundidentifiering)

Förvaringstiden för kundens eller företagets uppgifter är fem år efter att kunden har upphört eller efter att en affärstransaktion har slutförts, vid behov ska de också spara

dokument. Om man identifierar en kund på distans, ska också uppgifter om förfaranden eller källor som använts vid kontrollen sparas. (Finanssivalvonta: kundkännedom och kundidentifiering)

2. Utredning- och rapporteringsskyldighet

Bankerna måste följa sina kundrelationer och kundernas användning av finansiella tjänster, betalningstrafik, insättningar och placeringsverksamheter samt hur kunderna använder försäkringstjänster.

Utredningsskyldigheten därmed innebär att ifall bankpersonalen upptäcker en transaktion som är tvivelaktig eller avviker från deras normala transaktioner så måste de reda ut transaktionens syfte och grunder. Från utredningen måste de bedöma ifall det finns en anledning att göra en anmälan om transaktionen till centralen för utredning av penningtvätt.

Transaktionerna ska utredas i följande situationer: Ifall transaktioner avviker från den normala storleken eller strukturen eller ifall transaktioner inte har ett uppenbart ekonomiskt syfte eller om transaktioner inte stämmer med kundens ekonomiska läge eller affärsverksamhet. Anmälan till centralen för utredning av penningtvätt måste göras omedelbart. Ibland kan det hända att personalen upptäcker en tvivelaktig transaktion först senare, men det har ingen betydelse, de är ändå rapporteringsskyldiga. Ifall bankens personal inte rapporterar en tvivelaktig transaktion, bryter de mot lagen och det är straffbart. (Finanssivalvonta: utredning- och rapporteringsskyldighet)

En anmälan ska också göras till centralen för utredning av penningtvätt åtminstone i situationer som en transaktion avviker från det normala eller ifall den verkar tvivelaktig, fast kunden har lämnat in en utredning om den. De måste anmäla också ifall en tjänstleverantör inte går med på att göra en utredning av en avvikande transaktion. (Finanssivalvonta: utredning- och rapporteringsskyldighet)

3. Riskbaserad bedömning, interna instruktioner och utbildning av personalen

Banken ska ha adekvata metoder relaterade till riskbaserad bedömning gällande förhindrandet av penningtvätt. De ska också tas i beaktande i formen och omfattningen av bankens verksam-

het. Då bankerna bedömer riskerna gällande förhindrandet av penningtvätt ska de ta till hänsyn både nya och kunder de redan har en relation med, länder och geografiska områden, produkter, tjänster, transaktioner och distributionskanaler och teknologier. (Finanssivalvonta: Riskbaserad bedömning, interna instruktioner och utbildning av personalen)

2.7.1 Nordea

Övervakningen över penningtransaktioner och uppteckning av möjliga ekonomiska brott kväver stora investeringar för både Nordea och överhuvudtaget av alla banker. Sedan år 2015 har Nordea investerat på förhindrande av penningtvätt ungefär 700 miljoner euro. Där hör till riskhanteringen som hjälper dem att hindra penningtvätt. Av den summan har 400 miljoner euro använts för att förbättra förhindrandet av penningtvätt och för att hindra andra slags ekonomiska brott. Nordea har också förbättrat deras IT system och ökat antalet på anställda som jobbar för att förhindra ekonomiska brott och skolat mera sina andra anställda för att förbättra deras kunskaper för förhindrandet av penningtvätt. Nordea har 1500 anställda som jobbar endast för att förhindra ekonomiska brott och de ger utbildning åt alla som jobbar på Nordea för förhindrandet av penningtvätt. (Nordea vastuullisuus)

Nordeas process för att förhindra penningtvätt börjar redan före en kundrelation. För att de ska lära sig att känna sina kunder ställer det olika frågor och ber olika dokument av dem. Det första Nordea måste göra är att säkerställa att kunden är den som den säger att den är, med andra ord be identitetsbevis. De måste också veta varifrån pengarna kommer och hur de kommer att använda sina konton, till exempel fråga hur mycket de kommer att sätta in pengar på kontot och hur mycket de lyfter pengar från kontot per månad. På det här viset kollar Nordea att det inte finns risk för att personen kommer att tvätta pengar. Frågorna de ställer kommer också att påverka också hur de kommer att övervaka personens konton. Efter att de har gjort en riskbedömning av kunden börjar bankens personal och IT system övervaka deras konton. Ifall de ser något misstänkande i deras kontoaktivitet, skickar de en anmälan till deras övervakningssystem och till en bankrådgivare som sedan tar hand om saken. De granskar ifall de hittar något annat som

också avviker från normalt på personens konton. Om de inte hittar en bra förklaring och de fortfarande tvivlar att något skumt kan vara på gång, flyttar de saken till deras experter som gör en detaljerad utredning. Om detaljerade utredningen bekräftar deras misstankar gör de en anmälan till myndigheterna och hjälper dem att göra ytterligare utredningar. I en sådan här situation överväger de också att måste de avsluta kundrelationen. (Nordea vastuullisuus)

Frågorna som Nordea ställer till deras kunder är en viktig del i förhindrande av penningtvätt. De hjälper dem att se till att banken eller att kundernas konton inte används som ett instrument för att göra ekonomiska brott. Genom att svara på deras frågor hjälper kunderna dem att följa lagar och regler och framför allt skapa en säkrare affärsmiljö åt alla. (Nordea vastuullisuus)

2.8 Organisationer och andra deltagare som bekämpar mot penningtvätt

Förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism bygger sig på internationella standarder. Syftet med regleringarna är att säkerställa att inom den globala finansmarknaden följer finansinstitut mm. kundundersökning. Den viktigaste uppgiften har Financial Action Task Force (FATF), som är ett organ som jobbar under Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) som på svenska kallas till organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling. Europeiska unionens penningtvättsdirektiv baserar sig på FATF:s rekommendationer. (Finanssivalvonta: Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism)

I Finland är det centralen för utredning av penningtvätt (vid centralkriminalpolisen) som undersöker alla anmälningar som de får om misstänkt penningtvätt. Finansministern har ansvar om lagstiftningen emot penningtvätt och finansinspektionen övervakar olika finansinstitut, vilket jag går mera in på snart. (Finanssivalvonta: Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism)

2.8.1 Financial Action Task Force (FATF)

Financial Action Task Force (En arbetsgrupp för finansiella åtgärder) är ett mellanstatligt organ som inrättades av G7-toppmötet i Paris år 1989. (FATF what we do) FATF har en viktig roll i förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism.

FATF har utvecklat en uppsättning av olika rekommendationer som har blivit till en internationell standard för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. De utgör grunden för ett samordnat svar på hot om penningtvätt eller finansiering av terrorism till det finansiella systemets integritet och hjälper till att säkerställa ett jämnt spelområde. (FATF who we are)

FATF övervakar sina medlemmars framsteg när det gäller att vidta nödvändiga åtgärder, undersöker tekniker och åtgärder för förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism och främjar lämpliga åtgärder över hela världen. (FATF, who we are) De samarbetar med internationella intressenter och en av deras uppgifter är att identifiera nationella svagheter för att skydda det internationella finansiella systemet.

Syftet med FATF är att sätta standarder och effektivt försöka främja antagandet av lagliga, reglerande och operativa åtgärder för att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism och andra hot mot det internationella finansiella systemets integritet. (FATF, What we do)

2.8.2 Finansinspektionen

Finansinspektionen är en myndighet som har ansvar för finans- och försäkringstillsynen i Finland. De jobbar för att kreditinstitut, försäkringsbolag, pensionsanstalter och andra företag har en stabil verksamhet, som är en förutsättning för finansmarknadens stabilitet. Dessutom har finansinspektionen en roll att främja god ekonomisk praxis på finansmarknaderna och att öka allmänhetens medvetenhet om finansiella marknader. De upprätthåller också allmänna förtroende för finansmarknadens funktionssätt och de ska trygga försäkrade förmåner.

Finansinspektionens roll i förhindrandet av penningtvätt är att de ser till att policyn, riskhanteringen och den interna kontrollen över de som de övervakar fyller upp lagkraven som det finns gällande förhindrandet av penningtvätt.

2.8.3 Centralen för utredning av penningtvätt

Centralen för utredning av penningtvätt är en enhet hos centralkriminalpolisen som har grundats 1998. Centralen för utredning av penningtvätt sköter uppgifter gällande förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism. Deras uppgifter är följande:

1. Att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt att reda ut och avslöja dem, de för också framåt dem till undersökning.
2. De tar emot anmälningar om misstänkt penningtvätt och analyserar dem.
3. De samarbetar med myndigheter gällande bekämpning mot penningtvätt.
4. samarbete och informationsutbyte med utländska myndigheter och internationella organisationer som är inblandade i förhindrandet och upptäckt av penningtvätt och finansiering av terrorism.
5. De samarbetar med rapporteringsskyldiga, till exempel banker.
6. De håller statistik om antalet anmälningar och avbrutna/tvivelaktiga transaktioner (enligt penningtvättslagen) samt om gjorda, mottagna, avvisade och besvarade informationsförfrågningar.
7. Ta emot och behandla anmälningar, enligt lagen om frysning av tillgångar för att bekämpa terrorism. De utreder grunderna för frysningsbeslut enligt lagen och de gör också framställningar om frysningsbeslut. (Poliisi: Rahanpesun selvittelykeskus)

Penningtvättsenheten är indelad i tre olika grupper: Utredningsgruppen som registrerar inkomna rapporter och tvivelaktiga transaktioner i deras penningtvättsregister samt bedömer och utreder rapporterna som de får. De har också som uppgift att utföra en primär polisundersökning och ifall det finns behov så överföra rapporter om tvivelaktiga transaktioner till förundersökning, de sköter också kontakter med deras intressentgrupper och besvarar utredningsgruppens inhemska och internationella förfrågningar. Gruppen för

bekämpning av finansiering av terrorism och frysning sköter uppgifter relaterade till bekämpning av terrorism. Analysgruppen ansvarar för att producera enhetens operativa och strategiska analys, producera lagstadgad statistik och årsrapport och utveckla deras informationssystem.

3 METODIK

I det här kapitlet kommer jag att berätta vilken metod jag kommer att använda och kort berätta om båda metoderna. Det finns alltså två olika forskningsmetoder att välja mellan: kvalitativ och kvantitativ metod.

I kvantitativ forskning börjar man med teori och härleder antaganden från teorin, det kallas också deduktion. I kvalitativ forskning använder man sig av intervjuer och aktionsforskning. Det kallas induktiv metod.

En kvalitativ metod är till exempel datainsamling med hjälp av en intervju. Man kan välja mellan att göra en gruppintervju eller individuella intervjuer. Det finns tre olika slags individuella intervjuer man kan välja mellan.

Det finns alltså ostrukturerad, semistrukturerad och strukturerad intervju.

3.1.1 Ostrukturerad intervju

I den ostrukturerade intervjun som också kan kallas ostandardiserad intervju, frågeguiden är uppbyggd enligt öppna frågor. Den som använder detta system, måste fördjupa respondentens svar och via svaren föra intervjun vidare. Det påminner mycket en vanlig diskussion där respondentens svar skapar en ny fråga. Det andra alternativet är en semistrukturerad intervju, som också kallas temaintervju och är en mellanform mellan blankett och ostrukturerad intervju.

3.1.2 Semistrukturerad intervju

I en semistrukturerad intervju är det vissa frågor som är standardiserade, till exempel att alla frågor är liknande men forskaren kan variera deras ordföljd. Semistrukturerad intervju är en mellanform mellan om blankett och den ostrukturerade intervjun. Forskaren kan variera deras ordningsföljd, eller att respondenten kan svara med egna ord och ej enligt förutbestämda svarsalternativ eller att forskaren kan använda olika ord för samma fråga. I en semistrukturerad intervju har man färdiga frågor och de är mera öppna frågor och sedan kan man ställa följdfrågor enligt det vad den intervjuade svarar. Därför är det viktigt att ha tillräckligt med information om ämnet så att man kan ställa följdfrågor.

3.1.3 Strukturerad intervju

En strukturerad intervju liknar en enkät eller en survey, och till den här intervjumetoden gör man oftast en kvantitativ analys och tar ett litet kvalitativt sampel. Här används också öppna frågor och den kan vara bra för en ovan intervjuare. Den här typen av intervju är lätt att också göra via telefon, Skype eller till och med email.

3.2 Tillförlitlighet – Reliabilitet och validitet

Validitet och reliabilitet är viktiga inom kvaliteten i en kvantitativ undersökning. Med validitet menar man att hur forskaren mäter det hen avsett att mäta. Reliabilitet handlar om det att ifall undersökningen genomförs på nytt, blir resultaten då samma. Validitet och reliabilitet är ofta adekvata i kvantitativa undersökningar. Man kan också använda ordet trovärdighet, vilket kan påvisas genom att visa att val av teoretiskt perspektiv och begrepp är relevanta för studiens syfte. Att man har en tydlig bild av hur studien genomförs och att det finns syfte och frågeställningar som man sedan besvarar och diskuterar. (specialpedagogiska institutionen, 2016)

Eftersom jag intervjuar personer från penningtvättsenheten som jobbar med förhindrande av penningtvätt, tycker jag att det här arbetet kommer att ha en hög validitet. Ef-

tersom arbetet handlar om att hur bankerna kämpar emot penningtvätt, tycker jag att för att få mest utav arbetet så lönar det sig att intervju personerna enskilt.

3.3 Tillvägagångssätt

Jag göra en kvalitativ innehållsanalys och använde mig av semi-strukturerade intervjuer, eftersom det är svårt att göra en kvantitativ undersökning gällande förhindrande av penningtvätt från bankens roll, eftersom man måste fråga frågor direkt av bankens personal.

Jag använde mig av semistrukturerad intervju som har semistrukturerade frågor. Jag intervjuade personal från crime prevention enheten samt en person från riskhanteringen för att få sådan information som kan vara svårt att hitta från nätet och för att komma in på deras jobb och komma in på hur de förhindrar penningtvätt och hurdana processer de har för förhindrandet av penningtvätt. Jag intervjuade också en person som är en investeringsspecialist, för att få veta hur förhindrandet av penningtvätt syns i hennes arbete. Eftersom jag använde semi-strukturerade frågor, fick man svar på frågor man undrar och samtidigt fanns det också möjlighet att diskutera eller ställa följdfrågor och gå mera in på saker som man vill. Det som gjorde arbetet svårt var sekretess samt tystnadsplikt, det var saker som de inte kunde svara på och de kunde inte ge så djupa svar. Det var svårt att få fördjupad material för analysen på grund av sekretess och tystnadsplikten.

I semistrukturerade frågor gör man själv frågor som man vill ha svar på, men man kan sedan själv välja dina följdfrågor, vilket gör att man kan få mycket utav intervjuerna. Det är viktigt att själv göra mycket undersökning så att man har lättare att sedan ställa följdfrågor under intervjutillfället.

Det är viktigt att satsa på intervjufrågorna och fundera på dem så att man får svar på det man vill och undrar över och att man får tillräckligt mycket information. Jag bandade in alla intervjuer, så att man fick med all information eftersom det kan vara svårt att hinna skriva upp allt under själva intervjuerna. Intervjuerna skulle också transkriberas, vilket var lättare när man har bandat intervjuerna.

Det som också är viktigt är att man ska ha tillräckligt mycket kunskaper om ämnet som man intervjuar om, att man kan fråga tillägsfrågor och på riktigt förstå vad de pratar om. Man ska vara mycket insatt i ämnet och ha gjort mycket informationssökning och forskning gällande ämne att man får så mycket som möjligt utav intervjuerna. Det som hjälper mest är att man får gjort bra intervjufrågor vilket är viktigt för att få rätt och tillräckligt mycket information.

4 RESULTAT

När jag hade gjort intervjuerna, steg särskilt följande teman fram: kundkännedom, olika övervakningsprogram och skolningar gällande förhindrandet av penningtvätt.

Eftersom bankernas roll i förhindrandet av penningtvätt är som namnet säger att ”förhindra”, så till exempel om en person vill flytta pengar till nord Korea som är ett land som är under sanktioner, finns det inte åtminstone i Handelsbanken en möjlighet att flytta pengar till nord Korea.

Personen jag intervjuade från crime prevention enheten förklarade förhindrandet av penningtvätt på följande sätt: ”Man kan tänka förhindrandet av penningtvätt som en tratt. Det går från stora myndigheter hela tiden närmare kunden och kundkännedom. Myndigheterna gör landspecifik riskbedömning, sedan finns det koncernriskbedömning och bankens egen riskbedömning som koncentrerar sig på Finland vilket betyder att vad har vi för risker i Finland och vad som man ska ta hänsyn till. Det finns olika regler och instruktioner om till exempel kundkännedom, vilket är det viktigaste i förhindrandet av penningtvätt från bankernas perspektiv.”

4.1 Kundkännedom

Det första som steg fram under intervjuerna var kundkännedom. Det viktigaste i förhindrandet av penningtvätt är att bankerna känner sina kunder. Det är penningtvättsla-

gen och finansinspektionen som styr mycket bankernas verksamhet gällande förhindrandet av penningtvätt.

I financial crime prevention avdelningen pratar de om så kallad kundens ”onboarding”, som innehåller vad bankerna vill veta om sina kunder och hurdana kunder de överhuvudtaget tar till banken. Crime prevention avdelningen i banken tar inte hänsyn till hur produktiva kunderna är från ett affärsperspektiv, utan de koncentrerar sig hurdana kunderna är gällande från ett ”penningtvättsperspektiv”. Ifall en person är under sanktioner så säger han jag intervjuade som jobbar på crime prevention avdelningen att de inte tar sådan kund till deras bank för det är en för stor risk. I financial crime prevention enheten så uppdaterar de uppgifter om deras kunder och hela tiden håller koll på kundernas uppgifter hålls uppdaterade.

Om banken vid någon tidpunkt måste bli av med en kund görs även så kallad kundens ”offboarding”. Sådana tillfällen kan vara att en kund har fått en stor summa pengar på sitt konto och bankpersonalen frågar av kunden vad pengarnas ursprung är. Ifall kunden inte är samarbetsvillig och inte berättar det vad banken vill veta, så måste de försöka motivera kunden att berätta med att ”hota” kunden med sanktioner. En sådan sanktion kan vara att de stoppar pengarna så att inte pengarna rör sig och kunden inte får tag i pengarna. Det är inte ändå crime prevention enheten som bestämmer över det här, utan de berättar sina åsikter framåt och affärsverksamheten bestämmer sedan hur de görs. De ger alltså förslag och berättar vad för risker det finns men de bestämmer inte ifall banken tar en viss kund eller inte.

Vissa banker kan fråga mera information i början för att de inte ska behöva fråga hela tiden till och vissa banker igen frågar mindre i början och ställer sedan tilläggsfrågor vid behov. Det här kan banken själv bestämma att hur de vill göra. Bankerna har ändå så att säga samma botten åt alla kunder alltså ställer liknande frågor. Om en person är till exempel politiskt inflytelserik så kan de ställa flera frågor eller mera djupare frågor än åt en sådan person som inte är politiskt inflytelserik. De har flera olika risknivåer: Personen jag intervjuade i crime prevention enheten gav följande exempel:

Person A jobbar i Finland och förtjänar 2000 euro och har en bostad som har en hyra på 1500 euro och personen använder resten av pengar till levande. Kunden har inte heller kontakter utomlands eller får inte utomlands ifrån pengar. Personen är Finlands medborgare. I en sådan här kundrelation finns det inte riskfaktorer.

Sedan har de Person B som bor utanför Finland och gör stora betalningar utomlands över hela världen, då måste banken veta lite mera om grunden för dessa betalningar och ifall kunden inte bor i Finland, så varför vill han använda ett finskt bankkonto för dessa betalningar.

Då har förstås personen B en mycket större risknivå än person A.

Den andra personen som jag intervjuade jobbar inom riskhantering på banken. Hen lyfte också fram under intervjuerna hur viktigt kundkännedom är. Det är därifrån förhindrandet av penningtvätt börjar.

Den tredje personen som jag intervjuade är en försäljningschef och förmögenhetsförvaltning. Hen berättade också att det viktigaste är kundkännedom samt att veta pengarnas ursprung. Hen berättade att de följer bankgruppens riktlinjer för att identifiera kunden: de kontrollerar om kunden finns på sanktionslistan, de kräver ett officiellt identitetsbevis där det finns bild på personen, de frågar alla frågor som myndigheterna kräver: dvs. familjrelationer, intjänade intäkter, yrke, bostad, hur mycket det flyttar pengar och ifall de kommer pengar utanför EU till deras konton, hur ofta och hur mycket. Hen berättade också att de har strikta regler gällande nya personer som skulle vilja bli kunder. De tar alltså inte en person till deras kund ifall det finns misstankar om penningtvätt. Hen berättade också att ifall hen märker något misstänksamt, rapporterar hen omedelbart saken vidare till bankens riskhantering som sköter sådana saker.

4.2 Övervakningssystem

Personen från crime prevention enheten samt personen från riskhanteringen berättade följande saker om bankernas övervakningssystem/datasystem:

Bankerna har alltså flera olika övervakningssystem som kan vara stora internationella program/datasystem och sedan bankens egna system. Vissa banker har mera automatiska övervakningssystem och vissa banker har igen mera manuell övervakning. De övervakar till exempel kundernas kort, kontohändelser. De övervakar också betalnings-, kontant-, anställnings- och andra inkomstuppgifter och håller dom här uppdaterade och kollar att all nödvändig information finns tillgängligt.

Sen finns det övervakningssystem som innehåller kundernas samt bedrägeriövervakningssystem också. Vissa övervakningar sker via samma system och vissa har egna system. Det finns en databas som heter ”Peppi data”, som innehåller information om politiskt inflytelserika personer som hela tiden övervakar i ”bakgrunden”. Vissa övervakningar sköts också utanför banken.

Både personen från crime prevention enheten samt den andra personen från riskhanteringen berättade att de har en massa olika program. För att det är hemlig information på bankerna kunde de inte berätta så noggrant om programmen och inte heller nämna desto mera namn. Det som de ändå kunde berätta är att alla system är jätte sofistikerade och i princip jämför vad kunderna har berättat och vad deras typiska beteende är till vad som händer i deras konton. På det här sättet märker programmet ifall något avvikande sker och då kommer de så kallade ”träffar” som sedan måste kollas. Det kan vara frågan om att en person till exempel säljer sin bil och därför får en stor summa på kontot som avviker från de normala, men det här är ändå ok. Om det börjar varje månad komma stora summor till samma persons konto så är det igen kanske inte normalt och då måste det kollas noggrannare. Då det kommer en träff måste de först kolla ifall de redan tidigare fått information av kunden att hen till exempel säljer sin bil eller sitt hus och ifall det inte har fått i förväg veta vad det är frågan om så frågar de kunden.

Det här olika systemen kan också hjälpa kunderna. Till exempel om man just har använt sitt kort i Helsingfors och efter 10 minuter används kortet i till exempel Spanien, märker systemet att man inte kan på 10 minuter ha flyttat sig från Helsingfors till Spanien och då kan det hända att kundens kort har blivit kopierat.

4.3 Skolningar inom förhindrandet av penningtvätt

De som jobbar i crime prevention enheten har en hel del olika skolningar gällande förhindrandet och detekteringen inom penningtvätt. De går till olika seminarier som till exempel finans Finland som är en branschorganisation för företag inom finansiella sektorn. De pratar också sinsemellan med varandra i olika banker att vad som är på agendan nu men eftersom det ändå är hemliga saker så kan det inte prata så djupt med varandra. De har också externa utbildningar då det behövs, om det till exempel kommer något nytt till lagstiftningen eller ifall de anser att det skulle behövas en skolning så kan de hålla den. De har också till alla anställda i bankerna ett obligatoriskt ”skolningspaket” gällande förhindrandet av finansiella brott. I crime prevention enheten håller de korta skolningstillfällen åt de andra anställda på kontoret ungefär en gång i månaden ca 15–30 minuter. De har också emellanåt skolningsdagar på bankerna.

Personen som jag intervjuade som jobbar med riskhanteringen berättade att hen har som ansvar att förhindra penningtvätt och skola bankpersonal. Hen går runt också personligt och skolar bankpersonalen vid behov och gör instruktioner och kollar att bankpersonalen gör enligt lagen och enligt instruktioner. Hen gör också samarbete med till exempel finansinspektionen och andra myndigheter gällande utredningar om kundkännedom och rapporterar framåt saker åt dem.

I crime prevention enheten och de som jobbar med riskhantering i banken skriver de landspecifika riskbedömningar och gör landspecifika regler, rapporterar till ledningen och myndigheterna. Ifall det kommer något nytt till lagstiftningen, planerar de hur de ska göra det och ger det framåt till kontoren och olika avdelningar, att det gör det inte åt dem själva utan åt andra.

Nya penningtvättslagen

Nya penningtvättslagen hämtade mera rättigheter åt bankerna i vissa situationer. Till exempel om det händer något avvikande på kundens konto och kunden inte är samarbetsvillig och inte berättar pengarnas ursprung, får bankerna ”frysa” pengarna, dvs att de kan stoppa pengarna så att de inte rör sig någonstans och kunden inte kommer åt pengarna. En annan stor förändring var det att bankerna fick en databas där alla perso-

ner som är politiskt inflytelserika finns. Personen från riskhanteringen samt personen på crime prevention enheten sa att nya penningtvättslagen har hjälpt i förhindrandet av penningtvätt.

5 DISKUSSION

Det som gjorde undersökningen svårare var sekretess samt tystnadsplikten som de har på bankerna. Det var vissa saker som inte de som intervjuades kunde berätta och de kunde inte heller gå så djupt in på ämnet utan berätta mera allmänt i en stor bild.

Mitt syfte med det här arbetet var att ta reda på bankernas roll i förhindrandet av penningtvätt och vad de har för processer och metoder gällande förhindrandet av penningtvätt. Bankerna har en stor roll i förhindrandet av penningtvätt eftersom de ofta sker via finansinstitutioner och banker. Förhindrandet av penningtvätt syns på många olika sätt i bankerna. För de första är det viktigaste kundkännedom, vilket steg fram redan då jag började leta information om penningtvätt.

Kundkännedom och riskbaserad

Under intervjuerna kom det fram att kundkännedom är det viktigaste i förhindrandet av penningtvätt, vilket finansinspektionen också hämtar fram på deras nätsida. På finansinspektionens nätsida delar de upp penningtvättens förhindrande i tre olika delar. Det första är de skyldigheter som bankerna har gällande kundkontroll och kundkännedom, vilket också steg mest fram under intervjuerna. På Nordeas nätsida lyfter de också fram hur viktigt kundkännedom är i förhindrandet av penningtvätt. Ifall inte bankerna känner sina kunder och vet vad som kunderna gör så är förhindrandet av penningtvätt svårare.

Bankerna ställer en hel del frågor då man vill bli kund till en bank för att de sedan kan fundera vad för möjliga riskfaktorer det finns. Nya penningtvättslagen kräver också att alla finansinstitut måste känna sina kunder och dessutom lyfts det fram i fjärde och femte penningtvättsdirektivet hur viktigt det är att bankerna känner sina kunder. Förhindrandet av penningtvätt börjar alltså redan då. Ifall en person är under sanktioner, tar

inte banken personen till en kund. På det här sättet så minimerar de också risken för penningtvätt, redan i så här tidigt skede.

Kundförhållandet i banken kan förändras över tid. Till exempel, just nu är jag en student så mitt kundförhållande syns på ett sätt och sedan när jag blir färdig tradenom så börjar jag få löneinkomster och om jag till exempel far på ett internationellt företag på jobb och börjar resa för jobbet så ser mitt kundförhållande annorlunda ut i banken. Därför är det viktigt att banken håller kundinformationen uppdaterad hela tiden.

Olika datasystem samt utrednings- och rapporteringsskyldighet.

Den andra saken som finansinspektionen lyfter fram är utredning- och rapporteringsskyldighet som vi diskuterade mycket med honom jag intervjuade från crime prevention enheten. De som jobbar i crime prevention enheten samt med riskhantering så har som uppgift att reda ut alla anmälningar som kommer och dessutom rapportera framåt vid behov. Ifall någon anställd på banken misstänker att någon tvättar pengar ska de direkt utan dröjning anmäla saken framåt till bankens riskhantering, som sedan tar saken åt sig och ifall det behövs rapporterar saken ännu framåt till finansinspektionen och till centralen för utredning av penningtvätt.

Finansinspektionens sista del inom förhindrandet av penningtvätt är riskbaserad bedömning, interna instruktioner och utbildning av personalen. Jag frågade intervjupersonerna hurdana skolningar de har på bankerna. Alla anställda på banken måste ha en större skolning varje år, och ifall det kommer nya saker till lagstiftningen hålls det oftare skolningar. De som jobbar med riskhantering eller crime prevention har oftare skolningar, ungefär en gång i månaden, vid behov kan de ha mera. Med riskbaserad bedömning menas det att det ska tas i beaktande ifall en person till exempel är politiskt inflytelserik. Personen jag intervjuade på crime prevention enheten samt personen från riskhanteringen lyfte fram hur viktigt det är att ta reda på allt i början. Dessutom har de på crime prevention enheten olika risknivåer för nya samt gamla kunder.

Samarbete med myndigheter

Både personen från riskhanteringen samt personen som jobbar på crime prevention enheten berättade att de gör en hel del samarbete med olika myndigheter, som till exempel centralen för utredning av penningtvätt och finansinspektionen.

5.1 Sammanfattning

Bankerna har ett stort ansvar i förhindrandet av penningtvätt eftersom penningtvätt sker ofta via banker. Som slut drag kan man säga att bankernas roll och process i förhindrandet av penningtvätt går enligt följande: Bankerna ska alltså veta allt om deras kunder och hurdana betalningar kunderna gör och hurdana betalningar de får samt hur mycket de lyfter pengar. Bankerna frågar också frågor om man är politiskt inflytelserik, under sanktioner, ålder, bostad samt andra vanliga uppgifter. Efter att bankerna har öppnat ett konto till nya kunden, startar deras övervakningssystem att övervaka kundens kort, kontohändelser, betalnings-, kontant-, anställnings- och andra inkomstuppgifter. Dessa program är så sofistikerade att de jämför händelserna på konton mot det vad kunderna har berättat, på det viset känner programmet till ifall det händer något avvikande på kontot.

Ifall det kommer upp något misstänksamt får de en anmälning av övervakningssystemet och sedan tar riskhanteringen över saken på sig. De frågar tilläggsuppgifter om saken och rapporterar saken vidare till centralen för utredning av penningtvätt. Bankpersonalen kan också stoppa pengarna och inte ge dem till kunden ifall kunden inte är samarbetsvillig.

KÄLLOR

Aluehallintovirasto, 2017. *tiedotteet: uusi rahanpesulaki voimaan 3.7.2017*, valvontarekisteri perusteilla, tillgänglig: <https://www.avi.fi/web/avi/-/uusi-rahampesulaki-voimaan-3-7-2017-valvontarekisteri-perusteilla-etela-suomi>
Hämtad: 20.11.2019

Collectorbank, *Miksi pankki kysyy?*, tillgänglig: <https://www.collector.fi/tietoa-collectorista/miksi-pankki-kysyy/>
Hämtad: 17.11.2019

Europeiska kommissionen, 2019. *Kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism: Kommissionen bedömer riskerna och uppmanar till ett bättre införlivande av reglerna*, tillgänglig: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_19_4452
Hämtad: 30.10.2019

Europeiska kommissionen, 2018. *Uttalande från förste vice ordförande Frans Timmermans, vice ordförande Valdis Dombrovskis och kommissionsledamot Věra Jourová om Europaparlamentets antagande av det femte penningtvättsdirektivet*, tillgänglig: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/STATEMENT_18_3429
Hämtad: 17.11.2019

Europeiska unionen, *EU:s mål och värderingar*, tillgänglig: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_sv
Hämtad: 30.10.2019

FATF, *What we do*, tillgänglig: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>
Hämtad 23.11.2019

FATF, *Who we are*, tillgänglig: <https://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>
Hämtad 23.11.2019.

Finanssivalvonta, 2019. *Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism*, Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/banker/forhindrande-av-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/>
Hämtad 4.10.2019

Finanssivalvonta, 2018. *Kundkännedom och kundidentifiering*, tillgänglig:
<https://www.finanssivalvonta.fi/sv/banker/forhindrande-av-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/kundkannedom-och-kundidentifiering/>
Hämtad: 2.11.2019

Finanssivalvonta 2018. *Riskbaserad bedömning, interna instruktioner och utbildning av personalen*, Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/banker/forhindrande-av-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/riskbaserad-bedomning-interna-instruktioner-och-utbildning-av-personalen/>
Hämtad: 27.11.2019

Finanssivalvonta, 2018. *Utrednings- och rapporteringsskyldighet* Tillgänglig:
<https://www.finanssivalvonta.fi/sv/banker/forhindrande-av-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/utrednings--och-rapporteringsskyldighet/>
Hämtad: 27.11.2019

Finlex, 2016. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi*, Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160228>
Hämtad 5.10.2019

Finlex, 2008. *Propositionens huvudsakliga innehåll*, tillgänglig:
<https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2008/20080025.pdf>
Hämtad: 13.11.2019

LawTeacher, 2018. *The Early History of Money Laundering*, Tillgänglig:
<https://www.lawteacher.net/free-law-essays/commercial-law/the-early-history-of-money-laundering-commercial-law-essay.php>
Hämtad: 4.10.2019

Nordea, *rahanpesun estäminen*, tillgänglig:
<https://www.nordea.com/fi/vastuullisuus/nordea-yhteiskunnassa/talousrikollisuuden-torjunta/Rahanpesun-estaaminen/>
Hämtad: 18.11.2019

Oikeusministeriö, 2019. *rahanpesudirektiivin täytäntöönpano*, tillgänglig:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161533/OMML_2019_13_Rahanpesudirektiivin_taytantonpano.pdf
Hämtad: 13.11.2019

Poliisi, 2019. *Rahanpesu*, Tillgänglig: <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>

Hämtad 4.10.2019.

Poliisi: *Rahanpesun selvittelykeskus*, Tillgänglig: https://www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi/rahanpesun_torjunta/rahanpesun_selvittely_keskus

Hämtad: 25.11.2019

Poliisi, *rahanpesurikokset oikeuskäytännössä*, Keskusrikospoliisi, tillgänglig: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisi_wwwstructure/54366_Rahanpesurikokset_oikeuskaytannossa.pdf?48533dfe3222d788

Hämtad: 2.11.2019

Satakunnan kansa, 2018. *Asiantuntijat: Dansken Bankin rahanpesuskandaali painaa pankin tulosta, tavallinen asiakas tuskin huomaa vaikutuksia*, Tillgänglig:

<https://www.satakunnankansa.fi/kotimaa/asiantuntijat-dansken-bankin-rahampesuskandaali-painaa-pankin-tulosta-tavallinen-asiakas-tuskin-huomaa-vaikutuksia-201210632>

Hämtad: 4.10.2019

Simola, R., 2018. *Rahanpesulain keskeiset velvollisuudet*, Tillgänglig: <https://www.lexia.fi/fi/rahanpesulain-keskeiset-velvollisuudet/>

Hämtad: 5.10.2019

Specialpedagogiska institutionen, 8/2016, *Trovärdighet/Validitet och reliabilitet*, tillgänglig: <https://www.specped.su.se/sj%C3%A4lvst%C3%A4ndigt-arbete/uppsatsens-olika-delar/trov%C3%A4rdighet-validitet-reliabilitet>

Hämtad: 10.3.2020

Stadsrådet och ministerierna, *Bekämpning av penningtvätt och av finansiering av terrorism*, Tillgänglig: <https://intermin.fi/sv/polisvasendet/ekonomisk-brottslighet-och-gra-ekonomi/bekampning-av-penningtvatt-och-av-finansiering-av-terrorism>

Hämtad: 4.10.2019

Statens offentliga utredningar, 2016. *Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/4ab733/contentassets/8b1bcc8138524bb7b3ce779330b4b>

[1d9/ytterligare-atgarder-mot-penningtvatt-och-finansiering-av-terroris--fjarde-penningtvattsdirektivet--samordning---ny-penningtvattslag---m.m.-del-1-av-2-sou-20168](#)

Hämtad: 10.11.2019

Strafflag, 19.12.1889/39. Finlands författningssamling. Tillgänglig:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L32>

Hämtad: 30.10.2019

Svenska bankföreningen, 2018, penningtvätt, *vad är penningtvätt?*. Tillgänglig:

<https://www.swedishbankers.se/foer-bankkunder/penningtvaett/vad-aer-penningtvaett/>

Hämtad 19.3.2020.

Valtioneuvosto ja ministeriöt, 2018. Hallituksen esitys, *Rahanpesun torjunnan lainsäädäntöä tiukennetaan*, tillgänglig: Hämtad: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10623/rahanpesun-torjunnan-lainsaadantoa-tiukennetaan

Hämtad: 13.11.2019